

Esipuhe

Erikoisnumeromme kolumnisti lähestyi kirjeitse Pjotr Pavlenskia kutsuen häntä yhdeksi Venäjän tärkeimmistä performanssitaiteilijoista. Lehtemme sai Pavlenskilta kuitenkin opetuksen: taiteilijan mukaan hänen teoksensa eivät lainkaan sovi kategoriaan ”performanssitaide”, vaan sen sijaan kyse on aktioista (*aktsija*), joilla hän pyrkii ”häiritsemään ihmisten unta” ja murtamaan vallan kulssit. Täten Pavlenskin taide on lähempänä terrori-iskuja kuin performanssia.

Pavlenskin näkemys on jossain määrin suuntaa antava lehden sisällön suhteen. Performanssia rakentavalla taiteella on ollut kiinteä suhde poliittisiin kysymyksiin niin Neuvostoliitossa kuin nyky-Venäjälläkin, kuten Pussy Riotin historiaa käsittelevässä esseessä osoitetaan; Putinin Venäjällä performanssia tehdään vankilarangaistuksen uhalla. Toisaalta myös ei-taiteellinen yhteiskunnallinen toiminta saa ajoittain performanssin piirteitä. Kiovan HLBTI-aktivistit joutuvat kilpailemaan oikeuksistaan maata ravistelevan sodan kanssa: aktivistien arvot näyttäytyvät monille ukrainalaisille epäisänmaallisina ja lännen vaikutusvaltaa tukevinä, ja heitä vastaan asettuu perinteitä vaaliva *Russki Mir*.

Todistamme eräänlaista suohonlaulua: to-tuudesta mitellään vahvoin ja vastakkaisin esi-tyksin, massat seuraavat ympärillä kuin yleisö, valmiina lumoutumaan palavasti.

Lehden artikkeleissa performanssia käsitel-lään aluksi esityshistorian kautta, suomalaisen baletin ja estraditaiteen alueilla. Artikkelit nostavat esiin venäläiset vaikutteet *Joutsenlammen* Kansallisbaletin eri aikojen produksioissa sekä venäläisen sotilaan karaktäärihahmon suoma-laisissa sisällissodan jälkeisissä kupleteissa. Teema on ajankohtainen Euroopan nykyisen pakolaiskriisin keskellä. Kirjoittajat muistutta-vat meitä siitä, että vieras, ”etninen toinen” pel-kistettiin myös sata vuotta sitten stereotyyppi-ksi, jonka varjossa tämä voitiin sulkea normaalin ul-kopuolelle. Toisaalta artikkelit osoittavat venä-läisten vierailijoiden ja pakolaisten voimakkaan vaikutuksen suomalaisen taiteen kehitykseen.

Viime kädessä ero taiteen, kulttuurin ja arjen esitysten, performanssin ja yhteiskuntaan vaikuttavan toiminnan välillä voi olla hyvinkin häilyvä. Lehtemme artikkeleista viimeisessä performatiivisuutta käsitellään osana pietari-laisten uuskarismaattisten kirkkojen toimintaa. Tällöin näkökulmaksi otetaan uskonnollisen yhteisön tapa korostaa hengellisten lahjojen yhteyttä maallisen hyvän luomiseen. Venäjällä, jossa jumalanetsinnällä ja -hulluudella on eri-tyinen kulttuurinen roolinsa ja merkityksensä, myös uuskarismaattinen performatiivisuus näyttäytyy uudenlaisessa valossa.

Liisa Bourgeot
& Riku Toivola

Tämän numeron vierailevat toimittajat ovat Venäjän kielen ja kirjallisuuden jatko-opiskelijoita Helsingin yliopiston Nykykielten laitoksella.